

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdelmények díja:

3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyiltér sora 15 kr.

A közművelődési egyesület tagjaihoz.

Az erdélyrészi közművelődési egyesület választmánya kiadta felhívását, melyben az ünnepélyes közgyűlés határnapját Kolozsvárra, folyó augusztus hó 30 és 31-ik napjára tűzte ki. E felhívást lapunkban alább közöljük azon felkéréssel: szíveskedjenek az egyesület alapító és rendes tagjai tagilletékük első részletét az illető fiókkörök pénztárnokához a legrövidebb idő alatt befizetni, a fiókkörök vezetőit pedig kérjük, hogy a fontos célra való kiváló tekintettel s azon lelkesedéssel, mely nélkül a célok elérése nem is képzelhető, legyenek rajta, miszerint egyesületünk ügyét minden buzgó hazafiai felelősségéhez mérten karolja fel, egyszersmind befizetett összegüket pontos kimutatás mellett sürgősen küldjék be a megyei választmányhoz.

Midőn a hazafias érzelem oly jeleivel találkozunk, aminőt Bauszner Guidó szász nemzeti-szerű országos képviselő mutatott, ki választóihoz intézett okos, logikus értelmű nyilatkozatában az erd. magyar közművelődési egyesület céljait pártolni hazafias kötelességének és szász nemzetiségi szempontból is kiválóan szükségesnek jelentette ki, nem hisszük s nem hihetjük, hogy azok, kik bármi okból, mindenesetre túlzott és félreismert óvatosságból távol tartották magukat e mozgalomtól, ismételt felhívásra ne csatlakozzanak hozzá.

Midőn azt látjuk, hogy a m. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének, műhelyének és szertárának személyzete, nagyobb részt csekély fizetésű munkások, összesen 6342 frtot hoztak áldozatul e magasztos célnak, azt kérjük: maradhat-e e nagyszerű példa követés nélkül iparosaink, kisebb birtokú földműves barátaink körében? Miként követelhetünk s várhatunk mi az államtól, testületektől támogatást, ha mindig csak a forradalom által okozta pusztításokra, szegénységre hivatkozunk, de azért hiábavalóságokra, korosmákra, haszontalan és felesleges fényűzési stb. tárgyakra nem sajnálunk pár frtot kidobni, ellenben nemzeti életünk s a hazafias szellem fenntartása érdekében oly nemes missziót teljesítő egyesület mozgalmaihoz nem csatlakozunk, azt csekély erőnkhez mérten is nem támogatjuk?

TÁRCZA.

Kettő közül melyik?

— Elbeszélés. —
(Folytatás)

III.

Van egy jellemző sajátága minden kis városnak, mi sok tekintetben nagyon hasznos is lehet, t. i. hogy semmi sem történhetik anélkül, hogy az egész város tudomást ne szerezzen róla. E különös érdeklődés a más dolgait iránt sok tekintetben erkölcsi regulátor is, mert mindenki óvakodik olyas valamit elkövetni, mi ennek a naponként újabb meg újabb táplálékot követelő „molokh“-nak étvágyát pillanatra is kielégíthetné.

Főnt nevezett szörnyetegnek felszentelt papnői: az élet csábításai daczára pártájukhoz mindvégig hön ragaszkodó, másodvirágzású bimbók, lenézői a legifjabb generationnak, esküdt ellenségei a férfi-nemnek — (kivételt csak a papuskormány alatt görnyedező „boldog családapák“ képeznek.)

Jellemzőjük: a fogyasztási adó alá nem vetett „burnót“ tulságos szeretete, a mocca-kávó hatásának a rajongásig vitt bámulata, a burnót által a rakoncátlanságig ingerelt orrszag felkantározása pápaszem által stb.

Vallásuk: a sötét pessimizmus, melynek némely dogmája átsap az isten, az „örök igazság“ tagadásába is. — Társadalmunknak elkerülhetlen szüksége van e „bogarakra.“ Az élet színpadán ők szövik a legbámulatra méltóbb intriguakat, s működésüket különösen a házassalandók érzik. Figyelmeik kiterjed a legapróbb részletekig és sokoldalú tanulmányait nem szűnnek meg soha

Áldozat nélkül nincs kellő eredmény, azért áldozunk mindnyájan.

A közgyűlésre jelenünk meg mennél számban; a cél szentsége hív, Kolozsvár város vendégszerető polgársága pedig örömmel vár bennünket e fényes, ünnepélyes alkalomra.

A nagyenyedi polgári iskola ügye.

Nagy-Enyed, aug. 16.

Városunk közművelődési ügyében egy jobb korszak biztató előjelének kell tekintenünk vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának a megye közg. bizottságához intézett s a napokban a városi képviselő testület elé kerülő leiratát, melyben városunkat kötelező nyilatkozatra hívja fel a közsegi polgári fiu- és leányiskola államivá átvétele esetén a tankötelesek számanak s a törvény követelményének megfelelő népiskolának minden államsegély nélkül felállítására s a polgári iskola épületéhez már felajánlott teleknek az államkincstár tulajdonába átadására. Tretort Ágoston miniszter ur őnmlga tehát kész az esetben, ha Nagy-Enyed város közönsége a népoktatási törvény által rá rótt kötelezettségeknek csak kisebb felét teljesíti, a várost egy teljes kettős középtanintézetet s annak díszes épületével emelni; — mert semmi kétségünk, hogy jó népiskolák előfeltétele mellett az állam kezében egy polgári fiu-, mint a leányiskola éppen nem kiesnylendő fontos hivatásának meg fog felelni s gyakorlati irányban kiegészített. A legméltányóbb elismeréssel kell adoznunk a magyar közoktatásügyi miniszternek, ki a rendelkezésre állott csekély összegekkel oly fényes eredményeket tudott elérni s ki annyi felől igénybe véve városunk érdekében is meg fogja a lehető tenni.

Az állam ily mérvű támogatása mellett nem kételkedünk, hogy Nagy-Enyed város minden nemes ügyet a legnagyobb lelkesedéssel pártoló képviselőtestülete meg fog minden áldozatot hozni a szükséges népiskolák felállítására. Nem fogja elfeledni, hogy Nagy-Enyed város csak mint kulturális központ lesz képes eddigi hírnevét fenntartani a más szerencsésebb lekvésű városok versenyében. Be fogja látni, hogy a közoktatásügyéhez eddig nyújtott járuléka éppen nem voltak arányban más aránylag gyengébb vagyoni helyzettel bíró városok e részben hozott áldozataival. Épp azért mindent meg kell tennie, hogy a

polgári iskola államivá átvétele s ezáltal az elemi iskola-ügy gyors rendezése ujába akadály ne gördüljön.

Mint hallottuk, a városi iskolaszék a miniszter ur által kívánt s a város által a polgári iskola felépítésére szerzett teleknek az állam részére átadását merében azon feltételhez kíváná kötetni a képviselőtestület által, hogy a teljesen államköltségen emelendő épületben a város elemi iskoláknak is hely adassék. — Félünk, hogy egy ilyen feltétel, melyben a mit egyik kézzel adunk, a másikkal visszavesszük, éppen nem fog odafenn a számított előzékenységgel fogadtatni.

Eltekintve attól, hogy a népiskolának is e telken való elhelyezése korlátolt voltánál fogva se lenne kivihető, azok befogadására az államnak több költségbe kerülő építkezést kellene tennie, mint a mennyi a város által adott s a már felajánlott telek értéke; s számításba veendő, hogy az állampénztár mostani viszonyai között több áldozat méltányosan az államtól kívánható-e?

Mindenesetre fejezze ki a képviselőtestület, hogy ohajtáná, sőt miután ez időszertint telekkel nem rendelkezik szükséges is lenne, hogy az elemi, főleg a leányiskola az állam által emelendő központi épületben helyet nyerjen, de egyuttal tegye kiltásba, hogy az ekképpen az államra hárulandó több kiadás kamaját az átveendő helyiségekért fizetendő bér alakjában, vagy más módozatokkal, pl. épületfenntartás, fűtés stb. alakjában hordozni fogja. — A város így is nagyot nyer, mert új telekszerzése és önálló épület emelése kétannyi összegbe kerülne, mint a szükséges tantermeknek a polgári iskola épületébe beépítése.

Erősen hisszük, hogy a városi képviselőtestület mindenik tagja át van hatva annak érzetétől, hogy a népoktatás jelen elhagyott állapotában tovább nem hagyható. Itt az alkalom oly elhatározásra, mely a gyors orvoslást lehetőségessé teszi. S bárha ez időszertint a város anyagi segélyforrásai tulságosan igénybe is vannak véve, bármi megszorítással is első kötelességünk a városi polgárság értelmi színvonalának emelésére a legmesszebb menő áldozatot is meghozni.

A közművelődési egyesület és népoktatásunk.

III.

„Lám, — fogja mondani ama „hir“ írója, — állításom egyik oldala még is csak igaz; népünk előláhóságának még is csak a tanítók az okai! Hivatás nélkül

orgona-bokor alatt. A dalos pacsirtával versenyre szállt lelke, s a zöld lombokon rezgő harmateppben egy új világot látott, sok-sok melegítő napocskával, parányi gondtalan emberekkel, kik üdvösséget lehelnek, meg nem halnak soha . . . S azután elgondolta: mennyire más az élet itt, ezen a nagy mindenség kebelén rezgő átkos földön, hol az emberiség fájdalomának elsirt könyecskéjeit fenéki dagasztja sárra a magáért lóto-futó „önérdek.“ — Órákig elábrándozott egy-egy, a szél által lesodort levelet: hiszen ilyen az ő élete is, ilyen lesodort levél, kit kerán lefúj a sors szerető anyja kebeléről s azután elütte messze idegebe, hol minden feltalálható ugyan, csak az a szelid angyalarc nem soha . . . Észébe jutott küzdelmes élete, a keserű kemény kenyér, mit a szánakozás nyújtott s a mit omló könnye oly sokszor áztatott . . . Ujra látta élni azt a sok vágyat, mi ifju lelkét élteté az emberiség boldogítására — s azután szemét elfutotta a könny, meglátva azt a mély, örökon sajtó sebet, mit az „ember“ vágott oda — hálaképpen . . . Ez az élet? ezért születik az emberiség annyi milliója, hogy tanuljon meg küzdeni, lemondani, meghalni? — Hát a halál után vár-e menny, enyhülés, jutalom . . . Mese, szörnyű mese, a mivel az öngyilkos kezeit megkötik, minél istentelenebb hazugságot nem mondott soha egy dajka ajka sem . . .

Kinos merengésében egy hang zavarta meg, s föltekintve maga előtt látta Kondort. Soha jobb hatást ember látása nem tett reá, mint most ez emberé, ki megjelenése által kiützte azon borzasztó világból, hol fájó lelke tévelygett. Csodálkozhatik-e valaki azon, hogy köszöntését egy olyan mosolylyal viszonzá, melyben a hála is tükrözött? . . .

Kondor uram első percében valami meglepetésfélét érzett, de csakhamar visszanyerte szokott flegmját s miután szurkos tenyerével igyekezett fölőlesgessé tenni a

léptek a tanítói pályára, nincs bennük ügyeszetet, buzgó-
ság, igyekezet, s e czikk írójá védni akarván, lerántotta
őket. Ne tessék hinni! Sajnos ugyan, hogy én, — meg-
győződés szerint, — igazat mondva, nem nyilatkozhat-
tam több elismeréssel tanítóinkról, de pálcát nem törtem
felettük, el nem ítéltam, a rossz akarattal nem vádoltam
őket. Ezt, ismervé szomorú életviszonyaikat, sanyaru hely-
zetüket, nem is tehettem. Hivatás nélkül léptek a tanítói
pályára? Bizony-bizony nem csak a tanítói pályának van-
nak ilyen hivatás nélkül dolgozó napszámosai. Nincs meg
a megkívánható képzettségük? Oh hányan vannak ennek
hijjával minden pályán! Nincs bennük ügyeszetet, buzgó-
ság, igyekezet? Oh mily könnyű a husos fazékok mellől
ezt a vádat rádobni azokra, kiknek állig jut ki a minden-
napi száraz kenyér! Ne kívánjunk lehetetlent! Vizsgáljuk
meg a helyzetet, melyben a mi kántor-tanítóink nyomo-
rognak s befogjuk ismerni, hogy a mit a népoktatás ér-
dekeiben tesznek, azt saját anyagi helyzetük rovására teszik.

Sokat kívánunk tanítóinktól. Megkívánjuk, hogy tudomá-
nyosan képzettek legyenek. Ne csak az olvasni, írni,
számolni tanítás módszerét sajátítsák el, hanem tudjanak
oktatást adni földrajzból, hazai és világtörténelemből, ter-
mészetrajzból, természetrajzból, vegytanból, mértanból, kézi-
rajzból, zenéből, tanítsák a növényeket gyümölcsészetre,
kertészetre, földmívelésre, házi ipar egyes ágaira s a jó
isten tudja mi mindenre. A törvény megkívánja, hogy 8
hónapig naponként 5 órát adjanak a kötelezett tárgyak-
ból, mi meg elvárjuk tőlük, hogy a nem kötelezett tárgyak-
nak is szenteljenek naponként bár egy órát. Mi marad az
önképzésre? a társaságos élet követelményeinek kielégíté-
sére? a gazdálkodásra? Az az ok bajnok! Már pedig bizony
a tanítónak folytonosan képezni kell magát, ha el nem akar
maradni! nem szabad a társaságos élettel elzárkózni, ha
nem akarja magát méltatlan gyanúsításoknak tenni ki!
s mindennek felett gazdálkodnia kell, ha élni akar. Mert
bizony mi sokkal szegényebbek vagyunk, semhogy tanító-
inknak a gazdálkodás gondjaitól ment életet biztosíthat-
nánk, annál pedig éppen szegényebbek, semhogy gondok-
tól ment életet tudnánk biztosítani. Adunk nekik egy ne-
hány hold földet, melynek jövedelme ugyancsak jól föl
van számatva „hivatalosan“. Hogy aztán jut-e az iskola
által vagyoni, lefoglalt időből valami kevés ama néhány
hold föld megművelésére, az nem a mi bajunk! Elég az,
hogy van termés, ki jár a díjlevélben kimutatott fizetés;
s ha termés nincs, miből él meg a tanító? kinek arra mi
gondja? Ah! ott van a kepe! mert mi kepet is adunk ám!
Az igaz, hogy nem sok, s mind rossz, de hát azért ő kepe!
A melyeknek meg van az a kitűnő tulajdonsága, hogy ha
szalmás-szalma, ha pedig szemes-szemét. Tandij? stola?
E két utóbbi képezné a készpénz fizetést, hanem a meg-
mennyiségben oly elenyésző kicsinyiség, hogy szót sem
érdemel. S ha mindezeket összeszámítjuk, ugy találjuk,
hogy ritka, a hol a tanító fizetés kiüti 300 frtot, akárhány
helyt pedig alul van — horreudum dictu! — a 100 frton. S
mi e fizetésért egy tanítótól többet várunk, mint egy aka-
demikusától! S ha nem képesek a mi várakozásunknak meg-
felelni, rájuk kiáltjuk a „péreát“-ot. Vádoljuk őket hivatás,
ügyeszetet, buzgótság, igyekezet s még tán jóakarát hiá-
nyával is! Nem jut eszünkbe, hogy van egy nagy hata-
lom, melynek jogai előtt meghajol a más hat, — a melyik
ép nincs hozzá szokva az ellenálláshoz, a melyik zsarnok
kényének áldoz minden ember, a királytól a koldusig —
s a melyik uralkodik minden emberen, a királytól a kol-

zsebkendő használatát, zsebéből egy levelet vonva ki, „sa-
ját kezeibe“ juttatá.

Mielőtt a pap átvastá volna, már élő szóval is ér-
tesült a benne foglaltakról. — Ugy látszik, hogy író sokat
adott a Kondor uram eloquentiájára (vagy hogy Kondor
ur magát a levél felbontás mesterségében is kellőleg ké-
pezte ki.) Levél tartalma ez volt:

„Estére egy rövid vacsora elköltése végett tisztelet-
tel hivatik meg —“ aláírva: „Somory.“

— Mi ez? a véletlenség csodálatos találkozása?
vagy igaz lenne csakugyan, mit az a tacsók minapában
is csacsogott? Megfoghatatlan . . . Ha beszélek vele hi-
deg, közönyös arcot ölt, kérdéseimre is alig felel — s
ha félrefordulok, tekintetét rajtam felejtli lopva . . . Vagy
mindez csak álarcz, ravasz számítás? tudva azt, hogy a
nő akkor vonz leginkább, mikor hidegségével legmesszebb
akar taszítani? — Oh, hát azt akarjátok, hogy ujabban
csalódva, kitörüljem szivemből azon szép betűket, miket
oda a nők iránti tiszteletem írt? — Oh véletlen, vak eset,
vagy minek nevezzelek? miért játszol velem? —

Kondor uram megunva a hallgatást, jónak látta egy
pár kökintéssel tudni adni, hogy még ő is él, lélekzik,
sőt a mi fő, a válasz élő szó- vagy írásbeli átadására vár.
Midőn pedig eredményre az sem vezetett, kapta magát
és a legszebb rezedás táblán — nagy malitáival — végig
nyújtózott. A paptól akár végig cigánykerekezhette
volna az egész kert, annyira nem ügyelt a körülötte
történetekre — csak hagyta lelkét tépetni a sötétebbnél
sötétebb gondolatai által . . . Kondor uram pedig elég
kényelmesnek találván fekhelyét, megnyugodott azon ész-
revételében, hogy ő is éppen ilyen bolond volt, mikor
boldog emlékü Birikjétől először kapott meghívást egy
sok edességet ígérő „légyott“-ra. — — —

úség. Ez a nagy hatalom a nyomor. A mikor ez elkezdi
jogait békétlenül követelni, vége akkor minden filozophiá-
nak, lelkesedésnek. Nem lehet azt idákkal jól tartani még
ha tanító is az ember! Hogyan kívánjuk, hogy az a tanító
hivatással lépjen a pályára, melyen oly szűkösön kínálko-
zik ama nagy hatalom: a nyomor kívánalmának kielégíté-
sére szükséges anyagok? hogyan kívánjuk, hogy kellő
ügyeszetet, buzgótságot, igyekezetet tanúsítson, s bár
kielégítő sikert mutasson föl valaki azon a pályán, melyen
talán leginkább oda van dova a „nyomor gondjainak.“ S
pecialiter, hogy az kívánjuk, hogy nemzeti érdekeink
buzgó harcossá legyen az, kinek szíve ama minden bi-
zonytal felállgóló érzetét, hogy ő „magyar“ naponként
meghazudolja nyomra, mely hangosan kiáltja rá, hogy első
sorban „ember!“

Én ugy hiszem, hogy valamely pályán való sikeres
működésnek legelső feltétele a „kedv“; a tanító pálpán
ennél több: lelkesültség kell, hogy siker koronázza a fára-
dozást. A lelkesültség sok gondnak veheti élet, de a nyo-
mornak botját, mely minden nap egyaránt sújt, még az
sem tudja a megelégedés kalácsává gyurni; azt a nyo-
masztó érzést, mely mindannyira el lepi az ember szívet,
valahányszor a teherelés és a jutalom aránytalansága
között ez utóbbi rovására tesz összehasonlítást, még azt
sem tudja legyőzni; a megelhetés gondjaitól nyomott lé-
lemben még az sem képes felgyújtani a buzgótság lángját.
A nyomor nagy tanító-mester, iskolájából sok jóra való em-
ber került már ki, kinek szívében hévvel ég a közügy szere-
tete, lelkében soha sem lankadó erővel él embertársaik
javáért munkálkodó igyekezet; de a kit ama tanító-mester
iskolájából soha ki nem bocsát, kivel pálcáját nem szűnik
meg éreztetni: bizony nincs, bizony nem lehet kedve annak
nagy dolgokat végezni, a siker meddő jutalmáért küzdeni.
Im, ez állításban nyeri megfajtását, hogy tanítóink miért
nem tudnak kellő eredményt produkálni. S mindaddig, míg
arra kárhoztatjuk őket, hogy egy urasági inasával, egy
vasuti bakterénél kevesebb fizetésből tengessék nyomoru
életüket, míg nem biztosítunk nekik nyugalmas életet;
mindaddig, míg a gazdálkodásnak — a mai időben sok
kellemetlenséggel, keserű csalódásokkal, bizonytalan es-
hetőségekkel egybekötött terheit le nem emeljük vállai-
ról; mindaddig míg módot, alkalmat nem nyújtunk nekik
arra, hogy kizárólag az iskoláé lehessenek, kizárólag a
tanügynek élhessenek, mindaddig ne reméljük, hogy nép-
oktatásunk magasabb lendületet vegyen, maradó sike-
reket tudjon felmutatni egy a nép értelmének emelésében,
mint nemzeti érdekeink istápolásában s megóvásában.

Természetes, hogy a siker akkor is csak ugy lesz
teljesen biztosítható, ha a tanítóknak a lelkesültség
segítő-társává szegődik, jóakaró támogatójává lesz. Tapasz-
taltam, hogy ha falu helyen a lelkesültség közönyös a tanügy
iránt, hiában való dolog másoktól várni érdeklődést, s külö-
nösen hiában való a számtalan teendővel tülhalmozott
községi előjáráságtól várni, hogy az elért tanügyi utasi-
tásoknak, rendeleteknek fogantatja legyen. Elmondhatom,
hogy a tanközségi iskolába járásának, a tanító működésé-
nek egyedüli közvetlen ellenőre a lelkesültség. S bizony szomorú
tanügyi állapotok lehetnek ott, hol a lelkesültség félrevonulva,
madártávól szemléli az iskolai dolgok folyását s a helyett,
hogy az érdeklődés melegét másokban is éleszteni igye-
keznek, önmagában is kihűlni hagyja. Ilyen helyt nem
csak az iskola, maga az egyházi élet is sanylik, teng; a
tanító elkedvetlenül, mert egyedül neki kell viselni az is-

Ne tépelődj magadban szegény ifju, hanem menj
egyenest arra, a merre a leghosszabb út vezet; hagy
ezer mérföldnyire magad után e büntényát, a hol meg-
rontják ártatlan lelketet s neved, a mihez becsületed van
köve — papi becsületed — meghurcolják a hitványság
fertőjében; halovány szép homlokodra uj, mélyebb baráz-
dákat vonnak a keserű csalódások s megöregszel életed
delén testhen-lélekedben; csak szemeid nem lesznek öregek,
azok látni fogják mindig a társadalmi nyomort, melyben
a lélek vergődik s a melyből a legutálatosabb szörnyek
nőnek ki . . . szemeid befogod s ott tánczolnak a ször-
nyek a lelked közepében . . . kerülöd az álmod, mert nem
hoz pihenést . . . s meghalnál szivesen, de félsz, nem
ad nyugalmat többé . . . Irítottató! . . .

Szegény ifju tiszteletes! hivatásának élve, mitsem
tud arról, mit szárnyára kap róla a „plétyka“, ez a vén
bagoly — vagy tudja és nem akarja, nem teheti, hogy
kitekereje nyakát ez utálatos madárnak, mely „odvas asszu
fákba“ rakja fészékét s ide hordja áldozatait . . . Oh, nem
. . . nem szólhat, nem tehet semmit ellene, hisz emlé-
szik az Erdősyknél való jelenetre . . . ugy kintáltak,
ittatták abból a lelket-estet megölő borból . . . reá mo-
solyogtak meleg napfényükkel . . . Ott ültek mellette —
ugy lihgtek sottogva fülebe szebbnél-szebb szavakat . . .
Nem volt ép eszénél, hisz másképpen nem engedte volna
magát annyira elragadtatni . . . de a vér . . . a mámor
. . . a suttogó közelség . . . Megesőköltá . . . Em-
lékszik arra is, hogy pattant fel Erdősyknél elégtételt kö-
vetelve e gyalázatot, fenyegetve a denunciacióval, a kon-
zistoriummal . . . Oda a papi becsület! . . . Nem tehe-
tett mást — kifogatra lelke sarkából — mint megígérte,
hogy elveszi Juliskát . . .

Oh, számító női ravaszság!

koláztatás minden odiumát (ilyen is van falun); a hívek
érzékteleneké válnak minden olyan iránt, mi saját jólétük,
boldogságuk alapja. Megvész a tiszta erkölcs, s „Róma le-
dül s rabigába görnyed.“

Lehet, hogy vannak ilyen közönyös papok, de álta-
lában véve, a prot. papságot nem terhelheti az a vád, hogy
egyházi és nemzeti misszióját híven be ne töltötte volna
a multban, s híven betölteni ne igyekeznek a jelenben.
Annival inkább elhivatva érezte magát nemzeti érde-
keinkért való szívós küzdelemre, mert tudta, hogy azzal
egyaránt veszélyeztetve van felekezeti léte. A kettőt soha
sem választotta el egymástól; nem volt szabad, nem volt
lehető elválasztania fennmaradása kérdésessé tétele nélkül.
S legyen meggyőződve mindenki, ki népünk megmentése
érdekeiben munkára nyújtja ki kezét, hogy a prot. pap-
ságban hathatós, fáradhatlan, buzgó segítőtőre talál. S legyen
erről meggyőződve különösen a közművelődési egylet.

Cseresnyés Ödön.

Meghívó.

Az „Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület“
f. a. g. h. ó 30-án és 31-én (vasárnap és hétfőn) tartja
meg ünnepélyes első rendes közgyűlését Kolozsvárat. Ez
ünnepélyes tisztválasztó gyűlésre a szövetség (a tag-
dijai első részletét lefizetett örökös alapító és rendes) tagok
ezennel tisztelettel meghívotnak. A testületek a köldötték
által képviseltek magukat. Kolozsvárt, 1885. aug. 13.
Dr. Haller Károly elnök.

Az ünnepély programja.

Augusztus 30-án.

1. Reggel 8 órakor a Budapest és Brassó felől érkező
külön vonatok fogadása; felvonulás zenével, fellobogozott
kocsikkal és nép-banderákkal a város háza elé, hol dr.
Haller Károly polgármester és egyesületi elnök az erkélyről
üdvözi a vendégeket. Elszállásolás.
2. Dél előtt a város megtekintése a kalauzoló-bizott-
ság vezetése mellett.
3. Dél előtt 11 órakor előkészítő gyűlés.
4. Gyűlés után társas-ebéd.
5. Délután kávé a sétatéri kioszkban; a sétatér és
lövölde megtekintése; disztrikció. Kirándulás Monostorra.
6. Este 7 és fél órakor disztrikció a nemzeti szín-
házban.
7. Előadás után ismerkedési estély.

Augusztus 31-én.

1. Reggel 8 órakor gyűlekezés Nagy Gábor kávéhá-
zában, felvonulás a Fellegvárra.
2. D. e. 10 órakor a közgyűlés.
3. Közös disztrikció.
4. Megtekintése a város nevezetességeinek a kalau-
zoló-bizottság vezetése mellett.
5. Színház, társas-vacsora.

Felhívás.

A közgyűlés ünnepély-rendező bizottsága fölkéri az
elnöki meghívóban foglalt mélyen tisztelt tagtársakat, az
itt következő pontok figyelembevételére:

A m. kir. államvasutak városi menetjegy irodája aug.
30-ra Budapestről és Brassóból külön vonatokat indít
Kolozsvárra. A vonatok állomáshelyei külön plakátokon
lesznek jelezve a menetjegy iroda által s a megérkezés
egyszerre történik reggel nyolcz órára.

Az egyesület ezenkívül kedvezményes jegyekért folya-
modott a m. kir. államvasutak a magyar nyugati, a kassa-
oderbergi, a magyar északkeleti, az arad-körösvölgyi és a
szamosvölgyi vasutak vezérigazgatóságaihoz.

Azok tehát, kik a különvonatot nem vennék igénybe,
a záros határidőn belül való bejelentés alapján a kedvez-
ményes jegyek használatára mellett utazhatnak, mely esetben
Kolozsvárt a vonatok rendes érkezése ez:

Reggel 5 óra 58 perczkor gyorsvonat érkezése Brassó
felől.

Reggel 6 óra 43 perczkor személyvonat érkezése
Budapest felől.

(Reggel 10 óra 16 perczkor a szamosvölgyi vonat
érkezése.)

Délután 5 óra 56 perczkor személyvonat érkezése
Brassó felől.

Este 10 óra 1 p.-kor gyorsvonat érkezése B. Pestről.
Megjegyezzük azt is, hogy a különvonatok 50-60 %-os
menetérti jegyei 14 napra fognak szólni.

A szamosvölgyi vasut igazgatósága ez érvényességét
szept. 2-ig tűzte ki.

A visszautazás bármely személyvonattal történhetik.
Kérjük ezeketán a mélyen tisztelt tagtársakat, kegyes-
kedjenek az „E. M. K. E. ünnepély-rendező bizottsága“
cz. alatt alólírottat f. hó 22-ig tudatni:

1. A különvonaton, vagy kedvezményes jeggyel
szándékoznak-e utazni?
2. Utóbbi esetben melyik vonal vétetik igénybe?
3. Ha egy városból többen jönnek, sziveskedjenek
lehetőleg egyszerre tenni meg a bejelentést.
4. A bejelentéssel egyidejűleg közlendő, tartatik-e
igény az elszállásolásra?

Hangsúlyozzuk legvégül, hogy az igazg. választmány
külön meghívotkat már, csak az idő rövidsége miatt sem
küld. Az ünnepélyt rendező központi bizottság nevében
Dr. Nagy Mór, alelnök.

A közművelődés

A balázsfalvi vidék

Balázsfalva vidéke
exponáltabb része az er-
vidéki csekély számú
kítani megyékben a
körét. E vidéki kör vá-
elnök vezetése alatt gy-
bocsátkozandó affélő,
gyar közművelődés ér-
javaslatba a megyei vál-
után a következők hoz-

a) Nyujtsan az e
Balázsfalván egy köles

b) Nyujtsan az
iskoláknak szükséges ta-
mekének ingyenesen ta-
son befolyással oda, h-
elégéses magyar ajku
elemi iskolákat, jelesen
ség állami iskolára és
c) Hasson az eg
hiteligényeinek olcsób-
a megye székhelyén h-
birtokosok országos föl-
fiók felállítására.

A vizaknál

Vizaknál folyó
egyelőre ideiglenesen
nem jelenhettek meg
a kiküldött 3 gyűjtői
pártoló tag. Megválas-
nokk Kremeniczky au-
tárnokká Benedek Ká-
Domokos, Bakk End-
Reithoffer Alajos. K-
kedés idejének meg-
az ideiglenes választ-

A verespatai

Folyó hó 5-én ta-
hazánk e kies vidéké-
pen volt képviselve. E
Vilmos buzgalmának
16 pártoló tagot szer-
elnökké Moldován Laj-
pénztárnokká ifj. Kov-
választmányt alakított
határozatván, az edd-
hajtó bizottsághoz be-

Az erdélyrészi
megyei végrehajtó bi-
kező tagsági díjak f-
Gábor, Marosújvári t-
gely egylet alapító t-
forint. Szalánczy Lőr-
részlete. Miksa Mikl-
roly (Abrudhánya),
sége alapító tagoktól
pítványunk első évi r-
frtnyi alapítványából
adomány 25 frt. —
Nagy Albert, Klein-
ván, Horváth László,
Gelei Kálmán, Szék-
János, Moldován La-
nyatársulat Verespata-
nestin, Dárday Dezs-
kat 10 frttal egysz-
díjukat 1885-re 2 fr-
kovic Jácint, Ber-
thenstein S., Gerge-
Schmotzer Lajos, S-
Károlyné, Salamon
Árpád, Imreh Józ-
Szalánczy Jenő, Br-
György, Derzsy Tiv-
hard, Almesan Ján-
Ebergényi Kálmán,
ber József, Jenei E-
Vilmos, Bodnár Ká-
3 frttal befizették:
nitzy József, Kren-
tal 1885-re befizett
Ebergényi Sándor,
Antal, Jányi Samu-
ifj. Boér Jenő, Boé-
bevételet Miski Sa-
toriatot. — Összes

A közművelődési egyesület mozgalmai megyénkben.

IV.

A balászfalvi vidéki kör választmányi ülése.

Balászfalva vidéke nemzeti tekintetben egyik legexponáltabb része az erdélyi résznek; Érezte ezt az azon vidéki csekély számu magyarság és első sietett megalakítani megyénkben a magyar közművelődési egyesület vidéki körét. E vidéki kör választmánya f. hó 2-án Balog János elnök vezetése alatt gyűlést tartott, bizalmas eszmecserébe bocsátkozandó affelől, hogy a vidéki kör területén a magyar közművelődés érdekében első teendőikül mi hozassék javaslatba a megyei választmány előtt? Beható tanácskozás után a következők hozták javaslatba:

a) Nyujtsa az egyesület erkölcsi és anyagi támogatást Balászfalván egy kölcsönkönyvtár felállítására.

b) Nyujtsa az egyesület segélyt a magyar felekezeti iskoláknak szükséges taneszközökkel s a szegény sorsu gyermekeknek ingyenes tankönyvekkel leendő ellátására s hasson befolyással oda, hogy ott hol megfelelő iskola nélkül elégséges magyar ajku tanköteles van, nyisson az állam elemi iskolákat, jelesen Balászfalva faluban van égető szükség állami iskolára és óvodára.

c) Hasson az egyesület oda, hogy a kis gazda közönség hiteligenyeinek olcsóbban és könnyebben való kielégítésére a megye székhelyén hitelintézet alakítsák, esetleg a kisbirtokosok országos földhitelintézete kéretessék meg ott egy fiók felállítására.

V.

A vizaknai főkkör megalakulása.

Vizaknán folyó hó 5-én alakult meg a vidéki kör egyelőre ideiglenesen, mivel a Vizakna körüli községekből nem jelenhettek meg a szétszórva lakó tagok. Vizaknáról a kiküldött 3 gyűjtőívén aláírt 1 alapító, 33 rendes és 14 pártoló tag. Megválasztották elnöké Timár Károly, alelnöké Kremniczy amand, jegyzővé Ambrus Sámuel, pénztárnokká Benedek Kálmán, választmányi tagokká Sylvester Domokos, Bakk Endre, Szöcs Sándor, Szöcs József, ifj. Reithoffer Alajos, Koppándi Péter. A végleges szervezkedés idejének meghatározása és a közgyűlés összehívása az ideiglenes választmányra bízott.

VI.

A verespataki főkkör megalakulása.

Folyó hó 5-én tartott meg az alakuló gyűlés, melyen hazánk e kies vidékén lakó csekély számu magyarság szépen volt képviselve. Ebergényi Mózes, Ajtai János és Damó Vilmos buzgalmánál sikerült már eddig is 37 rendes és 16 pártoló tagot szerezni, kik elnökké: Apostol Alajos, alelnökké Moldován Lajost, jegyzővé Grünwald P. Aichardot, pénztárnokká ifj. Kornya Lajost választották és egy 7 tagu választmányt alakítottak. A gyűlések további folytatása elhatározatván, az eddigi begyűlt 114 frt a megyei végrehajtó bizottsághoz beküldetett.

Az erdélyrészi m. közművelődési egyesület alsófehérmegyei végrehajtó bizottságához f. évi aug. 15-ig következő tagsági díjak folytak be: — Ambrus Sámuel, Zeyk Gábor, Marosújvári bányatelep, Abrudbányai polgári segély egyesület alapító tagoktól egész alapítványuk 100—100 forint. Szalánczy Lőrincz 200 forint alapítványa első évi részlete. Miksa Miklós, Pünkösdi Ferencz, dr. Nagy Károly (Abrudbánya), Boér Béla, Abrudbánya város közönsége alapító tagoktól 20—20 frt, mint 100—100 frt alapítványuk első évi részlete. Dr. Boér Jenő rendes tag 50 frtnyi alapítványából 1885-re 10 frt. Dregán János r. tag adománya 25 frt. — Ajtai János, Damó Vilmos, ifj. dr. Nagy Albert, Klein Mihály, Löwe Sámuel, Mórággy István, Horváth László, Salamon Simon, Diószeghy Lajos, Gelei Kálmán, Szöcs Albert, Ferenczy Mihály, Dregán János, Moldován Lajos, ifj. Ajtai János, Kanczalista bányatársulat Verespatak, dr. Dárday Sándor, Dárday Ernő, Dárday Dezső, Dárday Olga rendes tagsági díjukat 10 frttal egyszerre befizették. — Rendes tagsági díjukat 1885-re 2 frttal befizették: Munkácsy József, Slafkovics Jácint, Bernhárd F. Ábrahám, Páll László, Rotherstein S., Gergelyfi Antal, Haab József, Fried Ignác, Schmotzer Lajos, Salamon Löwy, Bernhard Izrael, Inceze Károlyné, Salamon Dávid, dr. Farnos Dezső, dr. Farnos Árpád, Imreh József, Márton Sámuel, Szalánczy Ödön, Szalánczy Jenő, Brooz Alajos, Ebergényi Soma, Kornya György, Derzsy Tivadar, Tober Ferencz, Grünwald Richard, Almesan János, Apostol Alajos, Draskovits Géza, Ebergényi Kálmán, Ebergényi Gyula, Bartha András, Gruber József, Jenei Emmánuel, id. Dávid János, Obvéger Vilmos, Bodnár Károly. — Pártoló tagsági díjukat 3 évre 3 frttal befizették: Füstös Béláné, Damó Vilmosné, Kremnitzky József, Kremnitzky Emil, Csóra Sándor. — 1 frttal 1885-re befizették: Schreiber Ferencz, Jánky Lajos, Ebergényi Sándor, Barabás Sándor, Jánky András, Csiky Antal, Jánky Samu, Ebergényi Ferencz, Szánthó György, ifj. Boér Jenő, Boér Erzs, Takács Béla. — Adományként bevétellett Miski Samu, Molnár Árpád, Miski Józseftől 2—2 forintot. — Összesen 880 frt.

LEVELEZÉS.

Kolozsvár, 1885. aug. 7.

Ismét volt egy pár élénkebb, vidorabb napunk, jobban mondva esténk, mit főleg Vidor Pálnak köszönünk, ki három darabban lépett fel színházunkban. Első vendégjátéka július 31-én „Rip van Winkle” operette volt. Az idényhez képest szép számmal megjelent közönség tapsviharral és éljenzéssel fogadta 6 évi távollét után viszontlátott kedvencét. És valóban Vidor megérdemelte a meleg fogadtatást. Érzés-teljes, gyönyörű hangja, — mely szívből jött és szívhez szólt, — kitűnő alakítása és játéka egy valódi művész képét állítja elénk. Különösen ezen részletekkel:

„Ah, drága nőcském,
Kit úgy imádom
Miert nem jössz
Mindjárt felém,
Kit fájdalom csak
Ritkán látok
De azért szeretlek én!” — és:
„Fiaim az házassodjék
Ki egész szívből szeret” ... rajongó tüntetésre ragadta a közönséget. A többi szereplők úgy elhalványultak mellette, mint csillagok a nap előtt. Vasárnap aug. 2-án a „Falu rosszá”-ban lépett föl Vidor. Ilyen tőről szakadt Göndör Sándort még nem láttunk. A „Falu rosszá”-nak szerelmét, csalódását, tenger bánatát, érzéssel, játékkal és dallal talán soha senki sem adta így vissza. „Bátki Tercsi! Bátki Teresi, be megöltöd ezt a szegény szívet!” Aztán mikor bucsuzik a falujától: „Kongass, kongass vén robotos. . . Isten veled kedves falum tornya!” igazi mély pathosszal voltak szavalva. Csak érezte az ember, hogy lágyulni kezd a szíve s esendes bánatos érzés szállja meg a lelkét. Kedvelt művésztünk hétfőn, aug. 3-án bucsuzott el a „Toloncz”-ban szünni nem akaró tans és éljenzés között.

Vasárnap aug. 2-án délelőtt 11 órakor vetek érzékeny bucsut városunk és megyénk törvényhatósági tisztviselői Eszterházy Kálmán gróftól, mint volt főispántól. A szónokok reszketeg hangja, a körülállók könyvtől ragyogó szemei és komoly arcai élénken tanuskodtak arról a mély, igaz ragaszkodásról és tiszteletéről, melylyel mindkét törvényhatóság tisztviselői Eszterházy iránt viseltettek. A nemes gróf szabadságharcunk egyik neves bajnoka, a békes közügyek terén is maradanó hazafini érdemeket szerzett. A korona rendjellel, a törvényhatósági tisztviselők enél is fényesebb valamivel: könnyel mutatták ki elismerésüket.

Kolozsvár épült! A városnak egy szép díszpületevel, a tudományoknak egy csarnokával ismét többje lesz. A körben ez tani intézetet értem, mely a muzeum-kert szomszédságában egy mesterségesen készített terrason emelkedik s díszes homlokzattal néz a város felé. Egyemeletes épület lesz, mely a berendezésen kívül kétszáz ezer frtba kerül s körülbelül 23 helyiséget foglal el magában. Ha a tervhez képest készülni el, nagyságra talán nem, de berendezésre nézve versenyezni fog bármely ország hasonló intézeteivel. Az épület terraszhoz menedékes faragott kölépészetet vezet. El lesz látva jégvermekkel, elevátorral (hulla emelőgép) s a Szamoshoz szolgáló állandó vízvezetékkel. A földszinten bonetermek, muzeum — helyiség és lakosztályok, — az emeleten tantermek lesznek. Fekvése az épület céljának kitűnően megfelel; szabad levegő és világosság biztosítva vannak.

Uj Tell Vilmos! Ira Paine amerikai művész két estén a színházban mutatta be remek lövés ügyességét közönségünknek. Nejét a szinpadra állította fel, fejére egy réz sisakot illesztett s erre erősítette a kis üveg gömböket, melyek célul voltak szolgálndók — maga pedig a nézőtérrel 8—10 lépésnyi távolságra célzott és lötte szét az üveg-gömböket bámulatos nyugalommal és biztonsággal. Majd neje kezéből egy dugót lött ki, majd a neje által feltartott 3 franczi kártyát lötte rendre keresztül. Azután neje üveg-gömböket hajgált föl a légből s ő azokat esésök közben lötte szét stb. stb.

Végül levette neje fejéről a sisakot s annak fedetlen fejére illesztett egy diót, hogy most ezt löjje le. A közönség szívét kínos szorongás szállta meg. A nő szoborként állott. Ira hosszasan célzott. Olyan csendesség volt, mint a sirban. A pisztoly durrant, a dió széthullt. Remek lövés! Freneticus tans tört ki.

A ki fárasztó munka, vagy a napi események unalmas egyformasága után üdülni akar, jöjjön velem, menjünk a sétátra. Épen alkonyodik: a lemenő nap végső sugarait hinni az épületek fődélzetére s a távol kék hegyek ormára. A városban most a leszorult melegtől és portól kellemetlen a lég. A sétátra éden, balszamos lég és ezer madár vig dala fogad. Felsőleges hely! A sűrű lombu fak büvös árnya pihenni, enyhülni hív. A járó-kelők tarka seregéből élénk beszéd s vig nevetés hangzik. Nézzünk körül. Itt jön épen Kolozsvárott a legszebb szöke pár: egy karcu magas leány, akár egy Juno, mellette egy deli ifju lépdél, úgy néz ki mint egy Meleager. Pár hónap óta jegyesek. Mint csüng tekintetük egymáson! Rög szeretik egymást, — de nem csak úgy, — hanem úgy. Ott egy másik pár: a lányka halvány-piros arcán oly angyali jóság és oly

vonzó szendesség ül; az ifju szemében komolyság és mélység tükröződik vissza. Halkan beszélgetnek:

— Édes kicsinykém! mért fordítja el tőlem tekintetét, hiszen oly régen nem nézhettem szemembe, honnan egyedül ragyog üdv reám! . . .

— Csenedesebben, figyelnek ránk.

— Oh mondja, jutottam-e eszébe a távolban?

— Sokszor!

— Köszönöm! . . . E szónál az ifju szemében a szerelem és boldogság lángolt.

— Ilyen jeleneteknél éri az ember leginkább, hogy neki nincs párja!

A kit zavar a fő-utakon az élénkség és a zaj, elvonulhat egy csendes mellékutra, vagy a tóhoz, hol szintén kevesen járnak. A tó kékes tükre, árnyas fákkal szegélyezve, közepén a zöld sziget, és ezen egy kis kioszk sűrű lomboktól félig eltakarva, a ringó habokon csókolózó fehér hatyuk, olyan regényes, vonzó képet tárnak a szemlélő elé.

Közönségünk szép időben későig 10—11 óráig időzik e kedves helyen s élvezi az éltető friss levegőt, kivéve azonban a szombat napot, mikor az intelligencia visszavonul, és a közönségnek csak azon része dominal, melynek ősei nem Árpáddal jöttek be.

Apropos! Valamelyik nap a középüctézőn, meglehetősen komoly hangulatban sétálva, egy ablakban két zsidóhölgyet láttam, közvetlenül az ablak mellett pedig egy hosszukás fekete táblán ilyen felirat volt olvasható:

„Eladó z s á k o k.” Komolyságom rökön elhagyott!
Kámorl.

Nyilvános számadás.

Alsófehérmegye 1848—49-iki honvéd segélyező egyesülete a folyó év és hó 9-én helyben rendezett nyári mulatság bevételeit és kiadásait számbavéven, a következő eredményt állapította meg:

Belépti díjakból és felülfizetésekből befolyt készpénzben 316 frt 96 kr. Az elszámolt eddigi költségek tesznek 76 frt 66 kr.; a még fedezendő hozzávetőleges költségek tesznek 10 frt 29 kr. Tehát összes költség 86 frt 95 kr. És így marad tiszta haszon 230 frt. — Ebből 100 frt az „Erdélyrészi Közművelődési Egyesületnek” mint alapítvány beküldetni és 130 frt honvédsegélyező egyesületünk alapja gyarapítására az e városi takarékpénztárba gyűmölcsözőleg elhelyeztetni határozatatt.

Felülfizettek: Albert Lajos és Scheidel József urak 2 frt 50—2 frt 50 krt. Kubinyi Mór m. kir. honvéd őrnagy ő nsga és Vágó Ferencz né nsga 2—2 frtot. Miksa Miklós ő nsga, Vilmos N. és Feiler Róbert urak 1 frt 50—1 frt 50 krt. Korbuly Bálint, Benedek Gábor, Dézsi Sámuel, Kovács Gyula, Eröss István, Drágomán Domokos, Málnási Károly, Mórággy István, Müller Mihály, Pattanyus Antal, Dunai Antal, ifj. Gáspár János és Fried Ignác urak 1—1 frtot. Pogány Györgyné özv. Lengyel Károlyné ő nsgaik és Drágomán Teréz k. a. 1—1 frt. Fodor Róza k. a. 80 kr. — Bartha Zsigmond, Csűrös Ferencz, Török Bertalan, Takács Béla, Varró Gerő, Kiss Károly kórh. gondnok, Herepei Károly, Petykó Géza, Taus Gyula, Frits Vilmos, Szabó Ferencz, Pekár Abraham, Hoza István, Lengyel Ferencz, Tóth Béla, Wekszler Salamon, Adler Adolf, Balázs János, Málnási Lajos, Tüzes Árpád, Vagner Gusztáv, Polgári Lajos, Fetti Emil, Török János, Simák Ferencz, id. Winkler János, Jakabffy József, Folyovich Sándor, dr. Reznek János, Krisztori Lajos, Gulácsi József, Henzeli József, Hinek Ferencz, Puhola József, Cserevnyi Mátyás, Simaly Mihály, Mészáros József, Ravai József, Gréf János, Fodor Miklós és Bisztricsany Lajos urak 50—50 krt. Kassai m. k. honvéd ezredes és Csató János alispán ő nsgaik szintén 50—50 krt. Farkas Maria uhölgy, Hammermann nőverek, Szabó Anna és Mester Poli kisasszonyok 50—50 krt. Gréga András, Reich Mihály és Balázs József urak 40—40 krt. Telegdi Sámuel ur Pap Sándorné urasszony 30—30 krt. Lőcsey Sp. Lajos ur 25 krt. Végre Darsch József, Buci Lajos Márton Sámuel és Beszeuy Miklós urak 20—20 krt.

A szép eredményért, valamint a számos részvételért a jötekonny célók érdekében a nagyérdemű közönségnek teljes elismerés és hálás köszönet szavaztatik. Hasonlóan kiemeltetnek és szíves köszönetben részesítettnek névszerint: Benedek Sámuel ur, ki a székségtelt póznákat ingyen használatra kölcsönözte, valamint általában mindazon 1848—49-iki honvéd bajtársak és ügybarátok, kik önkéntes fáradozásaik által a mulatság lényes sikerültét előmozdították.

Kelt Nagy-Egyeden, 1885. augusztus 13-án tartott 1848—49-iki honvédgyűleti választmány üléséből.

Vajna Ádám,
jegyző.

Török Dániel,
elnök.

VEGYES HIREK.

Tisztelt előfizetőinket kérjük, hogy határlékos díjaikat beküldeni és az előfizetéseket teljesíteni sziveskedjenek lapunk fenntarthatása érdekében.

— Főispán ő mlsága megtartván a közigazgatási bizottság gyűlését, — jóságára utazott.

— Az erdélyi magyar közművelődési egyesület N.-Enyed városi fiókköre alakulását f. hó 20-án Szent István napján délután 4 órakor tartja meg, melyre a tagok megjelenés végett jó levele és hazafias tisztelettel értesítettek.

— A „Szentlélek társulat”, ezen századok óta fennálló enyedi temetkezési és segély egyesület 50 forintot szavazott meg az erdélyi magyar közművelődési egyesületnek.

— **Értesítés.** A nagyenyedi Bethlen-főiskola előjárósága megbízásából értesitem az érdekelteket, hogy főiskolánknál az é p i t k e z é s miatt a tanév megnyitása a l h a l a s z t a t i k. Szeptember 11, 12, 13-ik napján lesznek a beiratások, a pót- és javítóvizsgák. 14-én reggel kezdődik meg a tanítás. Nagy-Enyeden, 1885. augusztus hó 12-én. Dr. Kovács Ödön, rector-professor.

— **Nagy Zsigmond** volt nagyszabasi ev. ref. h. lelkész, lapunk hollandiai munkatársát a kunszentmiklósi ref. gymnasiumba tanárrá hivatott meg.

— **A Nagy-Enyed városi képviselői közgyűlés** f. hó 17-én délelőtt 10 órakor tartatik meg, s ezt megelőzőleg 16-án d. u. 4 órakor előértekezlet lesz. Ezen közgyűlés tárgyai: 1. Igazságügyi miniszteri rendelet kihirdetése 10 kir. járásbírószék rendezése tárgyában. 2. Igazságügyi miniszteri rendelet kihirdetése a nagy-szabasi kir. törvényszéknek esküdtzéki sajtóbírószék körének megszüntetése tárgyában. 3. Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet előterjesztése a sertésekért váltandó marhalevelekről. 4. Közigazgatási miniszteri leirat tárgyalása a városi polgári fiu- és leányiskola államosítása tárgyában. 5. A helybeli kir. járásbírószék megkeresése az iránt, hogy részökre a város valamelyik házában hivatali helyiség biztosítható-e. 6. A keblai ref. egyháztanács előterjesztése a temetőügy rendezése tárgyában. 7. Tanács előterjesztése a vásártűz rendezése tárgyában. 8. Tanács előterjesztése helybeli ifju Vass Sándornak a homonai műfaragó iskolába küldése tárgyában. 9. Özv. Czeiler Jánosné kegydíj iránti kérése. 10. Kis Mihály ácssegéd kérése további segélyezése tárgyában. Nagy-Enyed, 1885. augusztus hó 14-én.

— **A nagyenyedi önkéntes tűzoltó egyesület** folyó hó 23-án a sétátér zöldjében nyári mulatságot rendezend saját pénztára javára. A mulatság délután 4 órakor veszi kezdetét. Az ezen nyári mulatságot rendező egyesület gondoskodott arról, hogy a résztvevő közönség kellemes és mulattató meglepetésekben részesüljön. Felhívjuk közönségünk figyelmét ezen élvezetesnek ígérkező nyári mulatságra, melyben míg egyfelől saját magának szerzend egy pár kellemes órát, másfelől Nagy-Enyed város tűzoltó egyesületének nyújtand anyagi és erkölcsi támogatást.

— **Tóth Béla** szabadkai színtársulata által keresztül utazólag e héten 3 előadás tartatik városunkban, u. m. kedden, augusztus 18-án Ó. cs. k. apostoli felsége dicsőségében uralkodó királyunk születésnapja tiszteletére díszelőadásul itt először: „A z e l e v e n ö r d ö g” operette 3 felvonásban. Irta Deréki, zenéje Kontitól. — Szerdán, aug. 19-én először: „P r o t e c t i ó”. Vigjáték 3 felvonásban Irta Berezik. — Csütörtökön, aug. 20-án Szent István király emlékeztetere dísz utolsó előadásul „Csece Panna”, vagy „magyar fiuk Boszniában”. Népszínmű 4 felv. Irta Bárfay. — Tóth Béla színtársulata a tordai közönytől menekülve e héten Dévára utazik s onnan fog körünkbe szeptember 5-ike körül visszatérni, hogy szeptember hónapot városunkban töltsen.

— **A vidéki tanítók és a kiállítás.** A vidéki tanítók legnagyobb részét anyagi szűkös viszonyai tartóztatják vissza az országos kiállítás megtekintésétől. A közoktatási minisztérium abban a kedvezményben részesíti a vidéki tanítókat, hogy a ki ezért folyamodik, egy fél III-ad osztályú jeggyel a II. osztályon utazhat Budapestig és vissza. Azt hisszük, ez a hír elég jókor érkezik még tanítóinkhoz, hogy a ki a kedvezményt igénybe akarja venni, a szűnő hátralevő részét még felhasználhassa e célra.

— **A roncsoló toroklob** június hónapban több megyei községben mutatkozott s vidékünkön Felső-Orbón épen járványosan uralkodik. Tanácsos az e községbeliekkel minél kevesebbet érintkezni.

— **Francia-magyar rokonszenv.** Az országos kiállítás megtekintésére jött francia irod. művészek és tudósok a szives fogadást, melyben a magyar társadalom részéről részületek, azzal hálalták meg, hogy Lesseps és Coppeé vezetése alatt testületileg pompás koszorut Coppeé gyönyörű költeményének elszavalás után tettek a Petőfi szoborra. E jelenetet a résztvevő nagy közönség a „Szózat” s a „Marsaillaise” előnéklése által megkapó ünnepély emelte.

— **Pályázat.** Alsó-Fehérmegye területén több ideiglenes 2 f t 50 kr napdíj és szabályszerű fuvarilletménnyel járó állami adóvégrehajtói állomás létszen betöltendő. Felhívtnak ennél fogva ezen állomásra pályázni kívánók, miszerint végzett tanulmányaikról, eddigi alkalmaztatásukról, erkölcsi magaviseletükről s különösen az adóbejtési eljárási jártasságukról, valamint a magyar és román nyelv birásáról tanuskodó okmányokkal felszerelt és 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványukat 8 nap alatt alóírt kir. adófelügyelőnél nyújtás be. Egyben megjegyztetik, mi-

szert azen pályázók, kik 80 forintot biztosíték képen a kir. adóhivatalnál közpénzben vagy értékpapírban letenni képesek, mások mellett elsőbbségben részesítettetni fognak. Nagyenyeden, 1885. évi aug. hó 12-én. Pettykó Géza, m. kir. adófelügyelő.

— **Piazei árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1885. augusztus hó 13-rol. Egy hectóliter tisztabuza 4 f t 75 kr. rozs 3 f t 50 kr. elegy buza 5 f t — kr. törökbuza 4 f t — kr. zab 2 f t — kr. Egy kiló marhahús 36 kr. sertésbús 40 kr. borjúhús 36 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos **WOKÁL JÁNOS**

Arverési hirdetemény.

Br. Wesselényi Miklós és részben Thoroczky Sándor tulajdonát képező obrátsai, o.-cseszvelei és mihálczfalvi koresma regalé jogok, valamint a mihálczfalvi marosi és küküllői, ugyszintén az o.-cseszvelei küküllői révek, hajó és csolnak hasznóvételi regalé joga együttesen az 1886. év január 1-től hat évre. **1885. évi szeptember 6-án délelőtt 11 órakor** Nagy-Enyeden irodámban bérbé adatik. Kikiáltási ár évi 5000 f t hasznóbér.

Árverezni kívánók, vagy írásbeli ajánlatot tevők kötelesek 500 f t bnatpénzt letenni.

A részletes feltételek alulírott nál megtekinthetők.

Nagy-Enyeden, 1885. augusztus 5-én.

MÜLLER MIHÁLY,

2-3 ügyvéd.

Sz. 107-885. bír. végr.

Felhívás

a tulajdoni igények érvényesítése iránt.

Alóírt bírósági végrehajtó ezennel közlé teszi, hogy a marosújvári kir. járásbírósnak 1885. évi 835. sz. végzése folytán végrehajtató özv. Jármí Dánielné hagyaték felperesnek sz.-benedeki Gajzágó László és társai alperesek ellen 414 f t 12 kr tóke s járulékaik kiegszítésére a végrehajtás helyéül szolgáló ingóságai az általánosságban következőleg megjelölt ingóságok u. m. 1-ször Gajzágó Lászlótól házi butorok, 2-szor Székelyhidi Márton és János-tól házi butorok, bolti árucikkok, bolti felszerelvények, marhák, széna és gabona; 3-szor Harmath Jánosné-től marhák, gabona stb. foglaltattak le. Ezen ingóságok összesen 1119 f t rra becsültettek.

Az 1881. évi LX. t.-cz. 89. §-ának rendelkezésehez képest felhívtnak mindazok, a kik a feutiek szerint lefoglalt ingóságokhoz tulajdon igényt támaszthatni vélnék, miszerint tulajdoni igénykeresetüket az ezen hirdetemény keltétől számított 15 nap alatt a marosújvári kir. járásbíróshoz a különbeni törvényes következmények terhe alatt benyújtani el ne mulasszák.

M.-Ujvárt, 1885. évi aug. hó 7-én.

Papp,
k. bír. végrehajtó.

Makk-eladás.

A nagy-egyedi ev. ref. Bethlen-főiskola felenyed-muzsina 2801 holdas szíz erdejében az ideitölgy makk termelés **folyó évi szeptember hó 6-án délelőtt 11 órakor** a főiskola jogügyi és jószágigazgatósági irodájában Nagy-Enyeden szóbeli árverésen elfog adatni.

A részletes feltételek a nevezett helyiségben a hivatalos órákban bármely napon megtekinthetők. Nagy-Enyeden, 1885. évi aug. hó 12-én.

1-3 **A jogügyi és jószágigazgatóság.**

Gyors és biztos segély gyomorhajok és következményei ellen.

Az egészség megtartása

kizárólagosan a jó emésztés előmozdítása és megtartásán alapszik, mivel ez az alapja az egészségnek, a testi és szellemi jólétnek. A legismertebb háziszor, az emésztés előmozdítására az évek óta ismert és kedvelt

cs. kir. szab. gyomorerosító-likör.

Ez a legjobb gyógyhatású fűvekből gondosan készítve, különösen és kitünően használtnak mindennemű emésztési nehézségeknél, névleg ótvágyhiány, puffadás, hus és gyomor-fájdalmaknál, gyomorgöres és nyálkáságnál; főlegemenni az emésztés működését és tiszta, egészséges vért alkot. Ezen kitünő hatás következtében biztos házi szerré vált és általános elterjedtségnek örvend.

1 üveg ára 60 kr.

Ezer és ezer elismerő nyilatkozat érkezett, melyek megtekinthetők. Bérmentett levelek alapján szétküldetik utánvét mellett.

Kapható: N.-Enyeden **WEKSZLER FERENCZ** urnál, vagy a készítőnél.

KANN LIPÓT líkőr-gyáros. 4-10
Budapesten, väczi-körút 66. szám.

3-12

Andel J. féle
új felfedezett

tengertuli por

pusztít
poloskát, bolhát, svábót, molyt, oroszbogárt, legyet, hangyát, pinczebogárt, madármolyt, egyáltalában mindennemű rovar-
nem természetfölötti gyorsasággal és biztos-
sággal, — oly formán, hogy a létező rovar-
költésből még csak nyoma sem marad annak.
Valódi minőségben és olcsó áron kapható:

Prága

Adel J. féle gyogyfűkereskedésben

„a fekete kutyához“ Huss uteza 13.

Nagy-Enyeden ifj. **WINKLER JÁNOS** ur vegyeskereskedésében.

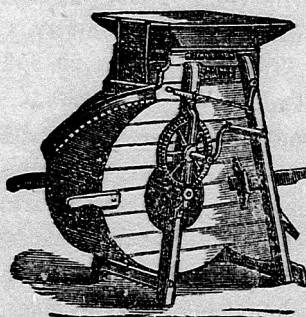
Alóírt, mint BROGLE JÓZSEF, budapesti jóhírnevű gépgyáros BIZOMÁNYOSSA,

tisztelettel ajánlja a n. é. gazdaközönségnek gyári áron:

általánosan elismert jószágú, minden hazai gazdasági kiállításon érmet nyert

KONKOLYVÁLASZTÓ TRIEUR-JEIT
GABONAROSTÁIT,
tengeri morzsolóit, borsajtóit,
gőz- és löerejű
CSÉPLŐGÉPEIT stb.

Trieur, gabonarosta, borsajtó- és tengeri morzsolóból pár darab raktáron is van.

Nagyobb gazdasági gépek, u. m. gőz- és löerejű cséplőgépekre stb. előleges megrendelés igényeltetik.

Nagy-Enyed, 1885. aug. hava.

Ungerpek Miklós.

Ny. Wokál János gyorsajtóján Nagy-Enyeden.

Szerkesztői Irod.
Nagy-Enyed
A KIADÓHIVATAL
hová
lap szellemi részét
közlemények küldés
Kiadóhivatal
Wokál János könyvtár
hová
az előfizetők és h
bérmentesen küldje
Kéziratok nem adatni

Koszorus költő mikor ezt mondta: „rály!” Ezen a hétégyar nemzet s mindajakkal mondhatta mult-, másik a jezik az öröm ünnepe nemzet ezredéves

Szent István nagy változásnak mellyel a magyar az első koronás k volna, ma nem va nem legjobb esett néptörédék, me s más anyyi hatal misülésben osztzo

Első királyunk ismerte a nemzet gyarok addigi ma a többi európai honfoglalási- és e bosszú magvait h melyekből a magy hozó vihar támad tovább, ez a föld nem örök hazája — és mint a ne

tyénség eszméit, e de fogékony lelké kölesöket, az így nyugoti civilizatio alkotmány érzésbe esélt szerző zött, de annak in és megrendithet. Az ő koronája let mányosság symb a koronát tette magyar.

És munkáját tett ma is áll, a rágzik s dúsan s hont, de Szent Ist sodik alapítója, ez is e nemzet és h A másik ün rályunk születés

TA

Kettő

Somory Pál t különösen a károm mi híressé teszi. — rovatában állott; a kiérdemelte, s hitel veségeinek szem dogatta a hátán, h való könnyebb me sajátkezűleg igtat nymbust a feent é ben családi viszony gondos asszony si megcsorbitott tekin tott, mit bizonyít és a kávénénikék Édes anyján s iiti jelenben Kati egészen a kalapot, látszata, miről él „pipatorium”, kar kakasülőre való tra